

EESTI KEELE RIIGIEKSAM 2020

LUGEMISOSA HINDAMISJUHEND

1. Eesti keele riigieksami hindamine on anonüümne. Riigieksami lugemisosa hinnatakse üks kord. Vastuste hindamisel lähtutakse hindamisjuhendist.
2. Lugemisülesanded eeldavad sidusaid normikirjakeelseid vastuseid, mille pikkus on 50–100 sõna. Vastuses võib vajaduse korral esitada loetelu. Loetelu vormistuse kohta eeldatakse, et see oleks kõigi ülesannete vastustes läbivalt ühtlane, kuid loetelu vormistusvigu ei arvestata õigekeelsusvigadena.
3. Igas vastuses hinnatakse sisu ja õigekeelsust eraldi aspektina. Punktid märgitakse eksamitööle.
4. Olenevalt lugemisülesande keerukusest hinnatakse vastuse sisu maksimaalselt kas 8 või 13 punktiga (vt tabel 1).
5. Vastuste sisu hindamisel lähtutakse võimalike vastuste loendist ja ülesandepõhistest hindamiskriteeriumidest. Eksaminandide vastused ei pea võimalike vastustega sõna-sõnalt kokku langema.
6. Iga vastuse õigekeelsust hinnatakse maksimaalselt 2 punktiga (vt tabel 2).
7. Kui vastuse sisu hinnatakse 0 punktiga, siis õigekeelsust eraldi ei hinnata ja eksamitööle märgitakse mõlema aspekti eest 0 punkti.
8. Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande sisu tulemust ühe tasandi võrra.
9. Kui eksaminand on vastuses kirjutanud ülesandes nõutust rohkem argumente, näiteid, põhjendusi vms, siis läheb hindamisel arvesse vaid nõutud arv, alustades esimesest.
10. Vastuse vormistus hakkab sisu tulemust mõjutama siis, kui sellest on tingitud puudujäägid vastuse täpsuses ja arusaadavuses.
11. Eksaminand võib alustekstile viidata ridade ees olevate numbritega, kuid see ei ole kohustuslik.
12. Reaviited ei asenda tekstinäiteid.

Tabel 1. Lugemisülesannete hindamisskaala

Punktid	Punktid	Hindamiskriteeriumid
8	13	Vastus on täpne ja põhjalik; selgitused, põhjendused, järeldused ja/või hinnangud tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.
6	9	Vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuse mõni osis puudub või pole täpne); selgitused, põhjendused, järeldused ja/või hinnangud tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.
4	6	Vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool); enamik selgitusi, põhjendusi, järeldusi ja/või hinnanguid tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.
2	3	Üle poole ülesandest on lahendamata; suurem osa selgitustest, põhjendustest, järeldustest ja/või hinnangutest puudub või ei tugine tekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.
0	0	Vastus on vale või puudub.

Tabel 2. Õigekeelsuse hindamine

Punktid	Hindamiskriteeriumid
2	Vastuses ei ole õigekeelsusvigu.
1	Vastuses on 1–2 õigekeelsusviga.
0	Vastuses on 3 või rohkem õigekeelsusviga.

Õigekeelsusvead

- Õigekeelsusvigadeks loetakse ortograafiavead (täheortograafia, algustäheortograafia, kokku- ja lahkukirjutamine, lühendamine, kirjavahemärgistus jne) ja vormimoodustusvead (v.a õigekeelsussõnaraamatus toodud argikeelsed vormid).
- Kõik vead on täisvead.
- Kõrvallause, lauselühendi, kiilu, sh ütte ja hüüundi, järellisandi ja -täiendi ning lisanditaoliste määruste puhul loetakse ära jäetud komad või mõttekriipsud üheks veaks.
- Ühe vastuse piires arvestatakse üheks veaks
 - ühes sõnas esinevad eri tüüpi õigekeelsusvead;
 - samas sõnas või morfoloogilises vormis korduvad vead;
 - sama lausetarindi puhul korduvalt ära jäetud või ülearune kirjavahemärk või kahepoolne vahemärk (jutumärgid, sulud);
 - kõrvallause, lauselühendi, kiilu, sh ütte ja hüüundi, järellisandi ja -täiendi ning lisanditaoliste määruste puhul korduvalt ära jäetud koma(d) või mõttekriips(ud);
 - sama lausetüübi puhul korduvalt ära jäetud lõpumärk.
- Ühe vastuse piires loetakse korduvateks vigadeks
 - samas tarindis või lauseümbruses koma(de) puudumine, nt põimlauses sarnases ümbruses (NB! *kuhu-/kus-/kust*-laused lugeda üheks veaks);
 - täiendkõrvallauses koma(de) puudumine (sõltumata asesõna käändevormist, nagu *mis-, mille-, mida-, millega; kes-, kellele-, kellest*-vormiga algavad täiendkõrvallaused) (**NB! kes- ja mis-pronoomeniga lausete komastamise vead loetakse üheks veaks**);
 - eksimused veaohhtlikus sõnatüübis sama vormi moodustamisel, nt astmevahelduslike *ik-liiteliste* sõnade sama käändevormi moodustamise vead (nt osastava vormid **mõistliku, *tuleviku*); vead *kontsert*-tüüpi vörsõnade käänamisel ning *pesa-* ja *kõne*-tüüpi sõnade osastavavormide moodustamisel (nt **kontsertile, *asfaltile; austas *pere, kuulas *kõne*);
 - eksimused *likkus*-liitelistes sõnades käändevormist sõltumata (nt omastav *avalikuse*, nimetav *tegelikus*);
 - si*-vorm mitmuse osastavas (nt *tublisi, külasi, vendasi*) muuttüübist sõltumata.
- Ühe vastuse piires loetakse erinevateks vigadeks sidesõnaga *nagu* tarindite komastamise vead eri lauseümbrustes, nt järeltäiendilises lauses, kus *nagu* on kasutusel tähenduses 'näiteks'; kõrvallause alguses; võrdlustarindis.
- Ilmselge hooletusviga (nt *nõuab enale, tänapäeva, mingil ajahetkel* vms) jäetakse hindamisel arvestamata. Kui hooletusveal ja õigekeelsusveal on raske vahet teha, loetakse see õigekeelsusveaks (nt *keskond* vms).
- Ebakorrektsed tähekujusid ei arvestata veana, kui tegemist on käekirja süsteemse eripäraga.
- Eksamitööle õigekeelsusvigu ei märgita.** Hindaja märgib õigekeelsusvead eraldi lehele. Märkmete lehele tuleb kirjutada eksamitöö kood ja selle töö hindamisel arvestatud õigekeelsusvead. Iga ülesande vastuse puhul tuleb välja tuua kolm esimest õigekeelsusviga, mida hindamisel on arvestatud.

VARIANT 1

1. Too välja 2 olukorda, mille põhjal võib väita, et Aliidel on minevikus juhtunud midagi, mis teda rõhub. Illustreeri kumbagi olukorda sobiva tsitaadiga (kokku 2 tsitaati). (10 punkti)

Võimalikud vastused

(1) Kui Aliide kuuleb, et ta mehe vana sõber võib saada kohtukutse, muutub ta murelikuks ja mõistab, et on hakatud huvi tundma inimeste mineviku vastu / on hakatud uurima nõukogude ajal toimunut.

„Jälle tuleb asi käsile võtta, välja mõelda uus plaan, jälle uus, kuigi enam pole jaksu, lihtsalt pole.“

„Mitte kunagi ja mitte kusagil ei hakka Aliide nendest aegadest rääkima. Ähvardagu palju tahavad, tema ei räägi.“

„Aliide ei suutnud uskuda, et asjad väga jõuliselt liikuma hakkavad, sest omad luukered olid kapis liiga paljudel ja vaevalt et need limukad on valmis minevikus tuhnima. Kes vana asja meelde tuletab, sel silm peast välja.“

„Ehmatus oli sedavõrd ere, et Aliidel kadus hetkeks silmanägemine.“

(2) Aliide otsib kambrit ja pööningult asitõendeid, mida keegi saaks tema vastu kasutada / mis võiksid teda kompromiteerida.

„Ta võttis paberid välja ja hakkas neid sorteerima.“

„Mõistlikum oleks keskenduda millegi sellise otsimisele, mida saaks kasutada tema vastu.“

(3) Ta hävitab minevikuga seotud paberid ja esemed.

„Parteipaberid ja aukirjad läksid tulle. Ja kuhi kord kuus ilmunud lehtesid Abiks Agitaatorile, mida Martin põleva pilguga lugenud oli.“

„Pliidi ees kasvas ammumöödunud optimismi koorikuga kaetud kuhi. Ta oleks võinud kõike seda põletada tasahilju, kasutada raamatuid tulehakatisena, kuid talle tundus oluline neist kohemaid vabaneda.“

(4) Ömblusmasina seest leiab Aliide Martini vana tubakakoti, milles on muu hulgas teistele inimestele kuulunud esemeid (kuld kell Theodor Kruusi nimega ja Ingli pross), mille Aliide sohu viskab.

„Järgmisel päeval võttis Aliide ratta ja sõitis metsa. Parajalt kaugel jättis ta ratta tee äärde, läks sohu ja viskas kotikese sinna, viskas suure kaarega.“

(5) Volliga suheldes / Kompromiteerivat materjali otsides meenub vallamajas toimunu / meenuvad halvad mälestused.

„Hingemattev nägemus pani Aliide ohkama.“

„Kuigi Aliidel oli kott peas olnud ning ta polnud eriti midagi näinud, mäletas ta vallamaja keldrist ikka veel iga häält, iga lõhna, iga mehe samme. [---] Kuidas siis sattus Ingli pross Martini kätte?“

Hindamiskriteeriumid

8 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 4 õiget osist: on nimetatud 2 erinevat olukorda ja kumbagi on illustreeritud sobiva tsitaadiga); vastused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 3 õiget osist: on nimetatud 2 erinevat olukorda ja illustreeritud 1 tsitaadiga vm); vastus tuleneb alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

4 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: vastuses on 2 õiget osist: on nimetatud 1 olukord ja seda on illustreeritud sobiva tsitaadiga vm); enamik vastusest tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.

2 p – üle poole ülesandest on lahendamata (vastuses on 1 õige osis); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

2. Selgita, milles avaldub Aliide kahepalgelisus suhetes Voldemariga. Toeta vastust 4 näitega tekstist. (15 punkti)

Võimalikud vastused

Aliide suhtub Voldemari nagu mehe sõbrasse pealtnäha külalislahkelt ja mõistvalt/abivalmilt, kuid tegelikult suhtub Voldemari põlastavalt/halvakspanuga.

(1) Aliide suhtub Voldemarisse pealtnäha külalislahkelt ja mõistvalt/abivalmilt.

Pärast iseseisvuse väljakuulutamist, kui Voldemar Aliidele külla tuleb, võtab naine teda energiliselt vastu, pakub talle kohvi ja räägib temaga maast ja ilmast.

Aliide kinnitab, et kohtuprotsessi korral on ta valmis mehe kaitseks tunnistust andma, kuid tõsiselt ta seda siiski ei mõtle.

Aliide lehvitab lahkuvale Voldemarile.

(2) Aliide suhtub Voldemarisse halvakspanuga/põlgusega. / Voldemar tekitab temas ärritust.

„Aliide mäletas hästi, kuidas kõhukas ja lõualotiga Volli oma veteranirinda ette lüües alati väljaspool järjekorda sisse pressis. Kui Volli ja ta semud poest lahkusid, olid letil üksnes jäänused.”

Voldemari värisevaid käsi nähes Aliide ärritub. Mehe olek tekitab Aliides negatiivseid emotsioone: põlgust / vastumeelsust / soovi meest peksta.

Kui Voldemar mainib, et saab võib-olla kohtukutse, ja kurdab valede väljamõtlemist, noorte tänamatust jms, ei kuula Aliide mehe kurtmist / ei lähe mehe mure talle korda.

(3) Minevikus oli Aliide püüdnud Voldemari vältida, kuigi Voldemar oli olnud tema mehe sõber.

Varem, kui Voldemaril oli võimalik kasutada oma veteranistaatust poejärjekordadest mööda minekuks, peitis Aliide end inimeste sekka, et Voldemar teda ei märkaks ega teretaks, sest ta ei tahtnud kellelegi näidata, et ta seda meest tunneb.

(4) Voldemari abituna nähes tekib Aliidel üleolekutunne, soov kätte maksta.

„Aliide uuris meest. Mehe käed värisid, kohvitassi tuli tal hoida kahe käega ja neis kahes käes nägi Aliide hirmu. Mitte halliks tõmbunud ilmes ega kortsunud näos, vaid kätes. Aliidele ajas see judinad peale. Mees oli nõrgaks jäänud ja see tekitas Aliides ärritust, soovi lüüa, kohe kõvasti, taguda kepiga – ei, hoopis liivakotiga, see ei jätaks jälgi. See oleks Vollile tuttav instrument, lausa vana kallim, anna sellele nüüd suud!”

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (on selgitatud, milles avaldub Aliide kahepalgelisus suhetes Voldemariga (selgitus sisaldab üldistust) ja selgitust on toetatud 4 asjakohase tekstinäitega); järeldused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (on selgitatud, milles avaldub Aliide kahepalgelisus suhetes Voldemariga (selgitus sisaldab üldistust) ja selgitust on toetatud 3 asjakohase tekstinäitega); järeldused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: vastuses on selgitatud, milles avaldub Aliide kahepalgelisus suhetes Voldemariga, kuid selgituses on ebatäpsust, ja selgitust on toetatud 2–3 asjakohase tekstinäitega); enamik vastusest tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (selgitus puudub, on toodud ainult 1–2 näidet vms); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

3. Iseloomusta Aliide abikaasat Martinit, nagu naine teda mäletab. Too välja 3 joont ja kinnita igaüht näitega tekstist (kokku 3 näidet). (15 punkti)

Võimalikud vastused

- (1) Martin oli omal ajal olnud usaldusväärne. / Martinil oli omal ajal olnud hea maine.
Voldemari-taolised inimesed uskusid, et Martini mälestusele apelleerimine aitaks ehk nende minevikus tehtud tegusid soodsamas valguses näidata.
- (2) Martin oli nõukogudemeelne/režiimitruu. / Martin uskus sotsialistliku ühiskonna eelistesse.
Aliidele meenub, kuidas Martin oli lugenud põleva pilguga lehti Abiks Agitaatorile ja kuidas Martinil oli hääl erutusest vabisenud: „Sotsialistlik ühiskond tagab parimad eeldused teaduse arenguks, põllumajanduse arenguks, kosmose vallutamise edenemiseks!”
- (3) Martin oli enesekindel. / Martin ei andnud kunagi võimalust oma seisukohtades kahelda.
„Martin ei öelnud kunagi „võib-olla”. Temas ei saanud kahelda, sest ta ei andnud oma jutuga selleks mingit võimalust. Tema suust tulid ainult tõesed.”
- (4) Martin oli aktiivne. / Martin oli nõukogude korra ülesehitaja, aitas kolhoose rajada.
Martin „vaimustus kolhoosi õitsengust, tulevikust, mis oli veerenud raskete ratastega üle Aliide südame”.
- (5) Martin oli tasakaalukas/rahulik. / Martin ei vihastanud just sageli ega vaielnud majapidamisasjades oma naisega. Singeri õmblusmasin oli ainuke asi, millest Martin tahtis lahti saada.
„Singer pidi minema ja Martin tõi selle asemele elektrilise, vene Tšaika.”
- (6) Martin oli kalkuleeriv/salalik/ettenägelik/ettevaatlik. Martin peitis ära talle halba varju heitvaid asju/asitõendeid, tal oli mitu peidupaika. / Martinil oli naise ees saladusi.
„Martin oli alati olnud inimene, kes oskas oma seljataguse eest hoolt kanda, nii et midagi kindlasti oli.”
„Ta uuris läbi kõik sahtlid, talle meenus laua salalaegas ja ta vaatas sellegi üle. Äkki oli Martinil veel mõni peidupaik?”
- (7) Martin oli Aliide arvates teistest eetilisem. / Martin oli oma kaaslastest parem, sest Martinit ei olnud Aliide mäletamist mööda vallamaja keldris.
„Martin polnud seal viibinud. Mitte Martin.
Kuigi Aliidel oli kott peas olnud ning ta polnud eriti midagi näinud, mäletas ta vallamaja keldrist ikka veel iga häält, iga lõhna, iga mehe samme. Ükski neist polnud kuulunud Martinile. Ja sellepärast ta Martinile mehele läkski.”

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 6 õiget osist: välja on toodud 3 Martinit iseloomustavat joont ja iga joone kohta on esitatud sobiv näide tekstist kas refereeringu või tsitaadina); järelused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 4–5 õiget osist); järelused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: vastuses on 3 õiget osist); enamik vastusest tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (vastuses on vähemalt 1–2 õiget osist); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

VARIANT 2

1. Too välja 4 põhjust, miks huumorikonfliktid võivad puhkeda. (10 punkti)

Võimalikud vastused

Huumorikonfliktid tekivad, kui

- 1) nalja tegijal ja tema publikul on erinevad väärtushinnangud / kultuurilised normid / sotsiaalsed normid;
- 2) inimestel on erinevad huumoritraditsioonid/tabud – teemad, mille üle nalja ei tohiks teha;
- 3) huumor tundub publikule kohatu ja solvav, haavab mingit osa auditooriumist: inimestele ei meeldi, kui nende üle naeratakse;
- 4) nali pilab ühiskonna valukohti ja selle sõnum on emotsionaalselt oluline, kui näiteks nn pühad lehmad (nt rahvus, usk) rahva ette naeruks tiritakse;
- 5) nalja tehakse teemade üle, mis on ühiskonnas maha vaikitud või alla surutud;
- 6) nalja esitamise kontekst tekitab konflikti nalja tegija ja objekti vahel;
- 7) osa publikust pole nõus loobuma oma hinnangutest;
- 8) vaidlusi põhjustavad nalja vorm, keelekasutus ja stiilivõtted / sõnavabadus.

Hindamiskriteeriumid

8 p – vastus on täpne ja põhjalik (on välja toodud 4 huumorikonfliktide põhjust); selgitused/väited tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (on välja toodud 3 huumorikonfliktide põhjust); selgitused/väited tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

4 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: on välja toodud 2 huumorikonfliktide põhjust); enamik selgitusi/väiteid tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, ometi ei takista see vastuse sisust arusaamist.

2 p – üle poole ülesandest on lahendamata (on välja toodud 1 huumorikonfliktide põhjus); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

2. Sõnasta teksti põhjal huumori 3 ülesannet ühiskonnas ja kinnita igaüht tsitaadiga (kokku 3 tsitaati). (15 punkti)

Võimalikud vastused

- (1) Nali vähendab sotsiaalseid pingeid / aitab leevendada „solvumiskultuuri“ / mõjub positiivselt suhetele. „Sotsiaalselt meist ülemaid ja alamaid tehakse naerualuseks, et vähendada distantssi ja pinget kõrge ja madala, rikka ja vaese vahel.“
- (2) Huumor aitab kehtestada korda / sotsiaalseid norme. „Huumorit võib näha ka korraloomise efektiivse tööriistana, sest pilge osutab esmajoones kõrvalekalletele, mille üle enamik nalja ajal valjult naerab, et siis taas oma normaalsuse juurde tagasi pöörduda.“
- (3) Nali aitab juhtida tähelepanu arengut takistavatele normidele või tõekspidamistele. / Nali lõhub norme. „Seda kinnitavad ilmekalt „Tujurikkuja“ suurimad publikumagnetid: küüditamissketš, Eesti „kannatuste narratiivi“ pilanud laul, viimasest „Tujurikkujast“ tuntud ja kommentaariumid kihama pannud „Ei ole üksi ükski maa“ paroodia. Selgelt on näha, et nende sketšide ühisnimetaja on rahvus ja rahvuslikkus ning nende nn pühade lehmade rahva ette naeruks tirimise eesmärk on paljastada tõekspidamiste konstrueeritus, mis on normiks saanud.“
„... huumor lammutab norme, provotseerib, irvitab avalikult pühade väärtuste üle.“

- (4) Huumor aitab tugevdada grupiidentiteeti. / Ühine pilkeobjekt rõhutab grupikuuluvust.
„... huumori mittemõistjad ei kuulu gruppi – nad on võõrad ning moodustavad magusaima sihtmärgi naljadele.”
- (5) Huumor aitab ühiskonnas tasakaalu hoida.
„Sõnavabadus ja poliitkorrektsus on olulised põhimõtted, mille tasakaalustamine pole tänapäeval enam sugugi lihtne. Huumor võib töötada edukalt selle punkti tasakaalustajana, kui me vaid lubame sellel looval ja mitmemõttelisel nähtusel segamatult eksisteerida.”
- (6) Huumor aitab saada teadlikumaks ühiskonnas toimuvast / näitab kätte ühiskonna valukohad, maha vaikitud või allasurutud teemad / osutab kõrvalekalletele.
„„Tujurikkuja” näitas eestlastele mitu aastavahetust järjest, millised me paistame kõverpeeglis ja kus on meie väikse, aga visa ühiskonna valukohad.”
„... huumorit võib näha ka korraloomise efektiivse tööriistana, sest pilge osutab esmajoonel kõrvalekalletele.”

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 6 õiget osist: on sõnastatud huumori 3 ülesannet ühiskonnas ja iga ülesande kinnituseks on toodud asjakohane tsitaat, kokku 3 tsitaati); selgitused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 4–5 õiget osist: on sõnastatud huumori 3 ülesannet ühiskonnas, kuid kinnituseks toodud 1–2 asjakohast tsitaati / on sõnastatud huumori 2 ülesannet ühiskonnas ja toodud 2 asjakohast tsitaati vm); selgitused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud pool: vastuses on 3 õiget osist, nt on sõnastatud huumori 2 ülesannet ühiskonnas ja toodud 1 asjakohane tsitaat vm); enamik selgitusi/väiteid tuleneb alustekstist, vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista vastuse sisust arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (vastuses on 1–2 õiget osist, nt on sõnastatud huumori 1 ülesanne ühiskonnas ja toodud 1 asjakohane tsitaat vm); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

3. Analüüsi teksti põhjal interneti kasutuselevõtu mõju huumorile 4 aspektist. (15 punkti)

Võimalikud vastused

- (1) Huumor on muutunud globaalseks, on tekkinud „ülemaailmne huumoringlus internetis”, mis ületab riigipiire. / Naljad jõuavad interneti kaudu kaugemate auditooriumiteni.
- (2) Tänu internetile jõuab nali suurte hulkadeni / on nali paljudele kättesaadav.
- (3) Internet on mõjutanud huumori levimise kiirust, info võib levida väga kiiresti: kulutulena levivad kummastavad, parodeerivad ja lapsikult naljakad mobiilisalvestised, loomavideod jms.
- (4) Internet on tänapäeval koht, kus „küpsevad riigipiire ületavad huumoriskandaalid”, kuna „on aina suurem võimalus, et erinevad kultuuri- ja huumoritraditsioonid puutuvad kokku ja põrkuvad”. Tuntumad neist kokkupõrgetest on Taani ajalehes ilmunud Muhamedi kujutatav karikatuuriseeria, millel olid tõsised majanduslikud ja poliitilised tagajärjed, ja veresaun Charlie Hebdo toimetuses.
- (5) Naljade levik internetis mõjutab ka naljade sisu (levivad „parodeerivad ja lapsikult naljakad mobiilisalvestised, loomavideod”, aga ka naljad aktuaalsetel päevateemadel).
- (6) Kuna naljad levivad üle maailma, on viimasel aastakümnel globaalselt avaliku arutelu teemaks tõusnud küsimus, „millest võib nalja teha ja millest mitte” (nt naljateemad, mida igal pool ja alati ei aktsepteerita, on religioon, seksism, rahvus ja rahvuslikkus, rassism).

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (interneti mõju huumorile on käsitletud 4 erinevast aspektist); selgitused/järeldused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (interneti mõju huumorile on käsitletud 3 erinevast aspektist); selgitused/järeldused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: interneti mõju huumorile on käsitletud 2 erinevast aspektist); enamik selgitusi/järeldusi tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, ometi ei takista see vastuse sisust arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (interneti mõju huumorile on käsitletud 1 aspektist); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasand

VARIANT 3

1. Mis on veganielustiiliga kaasnev suurim probleem Mart Niineste, mis Maryliis Teinfeldti arvamuse põhjal? Too kummagi probleemi näiteks üks tsitaat (kokku 2 tsitaati). (10 punkti)

Võimalikud vastused

(1) Mart Niineste arvates on suurim probleem laste kaasamine veganitoitumisse.

„Praegune vastasseis ongi ju tingitud sellest, Umbluu külast hakkas arstikabinettidesse laekuma liiga palju veganite väärtoidetud lapsi.“

„... kuid me räägime vanemate poolt ajupestud ... lastest.“

„Olen jätkuvalt seda meelt, et endaga võib iga inimene teha mida iganes, kuid kui mängu tulevad lapsed, kel pole valikut, on kuri karjas põhjusega.“

„... kui liisk langeb esimese ehk umbluusektantluse kasuks, ei maksa mängida ühiskonna ohvrit ja teaduspõhisust süüdistada, kui omad vitsad veganlapse ja siis vanemaid peksavad.“

(2) Mart Niineste arvates on suurim probleem mitteveganite valimatu solvamine / veganite silmakirjalikkus.

„... sildistati omnivoore näiteks laibasööjateks ja tehti kõik moraalipsühholoogia reeglite vastu.“

„Kuidas ikkagi on taimede närvisüsteemiga, kaugelt maalt tuleva pappi ja plasti pakendatud veganitoidukauba transpordi ökoloogilise jalajäljega ning kuulumisega on-nõus-maksma-topelt-kui-toote-legend-sobib-ostjate hulka? Taimede närvisüsteemi olemasolu mittetunnistamine teeb moraalist topeltmoraali, porgandimõrtsukad.“

(3) Mart Niineste arvates on suurim probleem kriitikameele puudumine, see, et ei olda valmis laskuma diskussiooni ühiskonnaga.

„Juba kogukonna enda heaolu ning ühiskondliku tõsiseltvõetavuse nimel on vaja ära otsustada, mida siis õigupoolest tahetakse, kas olla sekt tragikoomiliselt radikaalseid umbluumarginaale või võtta vastutus ning teha ühiskonnaga koostööd.“

(1) Maryliis Teinfeldti arvates on suurim probleem see, et toodete puhul keskendutakse vaid veganiaspektile, tähelepanuta jääb veganluse ökoloogiline jalajalg / eelistatakse välismaist toitu kodumaisele.

„Peale selle tekib vastuolu minu maailmavaatega, kui ma koju suurel hulgal pakendatud toitu tassin. Isegi veganitoit saab väga ebaeetiline olla.“

„Burgeri vahel ei pea olema sojast ega kikerhernestest kotlet, vaid hoopis peedist või kapsast ehk siis sellest, mida ka meie maa kasvatada jaksab.“

„Minu vaimustust kannab lihtne Eesti toit ...“

„Piim ei pea tulema Belgiast ja vorstilaadne toode Prantsusmaalt.“

„Juba ammu-ammu ei osta ma eksootikat, näiteks *goji*- või mooruspuumarju.“

„Üksnes veganimärgis ei päästa veel maailma.“

(2) Maryliis Teinfeldti arvates on suurim probleem veganitoodete kõrge hind.

„Ja ma ei kavatse osta gurmeetoidu hindadega tavalisi toite.“

„Praegu ei jõua mu tudengimõõtu tengelpung kahjuks igat veganitoodet toetada.“

Hindamiskriteeriumid

8 p – vastus on täpne ja põhjalik (on välja toodud suurim probleem kummagi autori arvamuse põhjal ning lisatud sobiv tsitaat, kokku 2 tsitaati); järelused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (on välja toodud suurim probleem kummagi autori arvamuse põhjal ning lisatud 1 tsitaat vm); järelused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

4 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud pool: on välja toodud 1 probleem ja lisatud sobiv tsitaat / on esitatud 2 probleemi, kuid tsitaadid puuduvad või ei seostu probleemidega vm); enamik järeldest tuleneb alustekstidest; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.

2 p – üle poole ülesandest on lahendamata (on välja toodud 1 probleem / on esitatud 1 tsitaat vm); suurem osa vastusest ei tugine alustekstidele; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekste on ulatuslikult ümber kirjutatud ja neid pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

2. Sõnasta Mart Niineste teksti põhjal 3 viga, mis on Eestis veganluse tutvustamisel tehtud. Selgita, mida iga viga on kaasa toonud. (15 punkti)

Võimalikud vastused

- (1) Veganlus võeti omaks ilma kriitikameeleta, seetõttu ei sobitu see kohalike oludega.
- (2) Veganid ei arvestanud teiste maade riiklikult tunnustatud ja teaduspõhiseid toitumissoovitusi veganitele, seetõttu ühiskonnas ei võeta neid tõsiselt.
- (3) Korraga võeti ette liiga palju / liiga võõraid probleeme, see tõi kaasa olukorra, et teema tervikuna on jäänud ühiskonna jaoks võõraks.
- (4) Veganluse eest on avalikkuses kõnelenud inimesed, kes ei lähtu teaduslikust vaatepunktist (on „lõpetanud Google University”). Selle tagajärjel ei peetud veganeid meditsiiniringkondades enam tõsiseltvõetavateks partneriteks.
- (5) Solvati valimatult oma väitluspartnereid (näiteks kutsuti neid laibasööjateks), see tõi kaasa vastaspoole ringkaitse ning muutis diskussiooni võimatuks.
- (6) Ei suudetud vastata mitteveganite küsimustele ökoloogilise jalajälje ja taimede õiguste kohta, seetõttu peetakse veganeid silmakirjalikuks.
- (7) Ei laskutud ühiskonnaga dialoogi / ei tehtud ühiskonnaga koostööd, seetõttu veganeid ei mõisteta.

Eksaminand võib selgituse esitada üldistusena, kuid see peab katma kõiki vastuses sõnastatud vigu.

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 6 õiget osist: on esitatud 3 veganluse tutvustamisel tehtud viga ning selgitatud, mida need vead on kaasa toonud), järeldused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 4–5 õiget osist: on esitatud 3 veganluse tutvustamisel tehtud viga, kuid 1–2 vea selgitus puudub vm); järeldused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: vastuses on 3 õiget osist: on esitatud 2 veganluse tutvustamisel tehtud viga ning selgitatud, mida need vead on kaasa toonud, kuid selgituses on puudujääke vm); enamik järeldusi tuleneb alustekstidest; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (vastuses on 1–2 õiget osist: välja on toodud 1 veganluse tutvustamisel tehtud viga koos tagajärgjega / on esitatud 2 veganluse tutvustamisel tehtud viga, kuid mitte ühtegi tagajärge vm); suurem osa järeldustest ei tugine alustekstidele; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

3. Selgita Mart Niineste arusaama tüüpilisest veganist, tuues välja 4 iseloomulikku tunnust. Analüüsi, mille poolest vastab Maryliis Teinfeldt sellele stereotüübile ja mille poolest ei vasta. (15 punkti)

Võimalikud vastused

Mart Niineste arusaama kohaselt tüüpiline vegan

- 1) peab täistaimset toitumist / veganitoitumist kõige õigemaks/paremaks;
- 2) usub, et veganlus on parim eluviis;
- 3) kriitika korral tunneb end (tagakiusatud) vähemusena, keda ühiskond (k.a arstid ja toitumisspetsialistid) ei mõista / arvab, et arstid ei tea toitumisest kõike;
- 4) teaduspõhiste argumentide esitamise asemel rõhub eetilistele aspektidele / ei lasku dialoogi ühiskonnaga/kritiseerijatega, vaid sildistab/solvab teisitimõtlejaid;
- 5) peab oma eluviisi eetiliseks (eriti omnivooridest) / usub, et on kõrgema moraaliga kui teised;
- 6) tarbib veganitooteid / peab kaupu ostes oluliseks, et tegu oleks veganitootega;
- 7) on nõus ostma mida tahes ja mis tahes hinnaga, kui toodet nimetatakse veganitooteks;
- 8) ei mõtle eriti ökoloogilisele jalajäljele;
- 9) peab end (toitumise alal) arstidest targemaks;
- 10) on topeltmoraaliga, sest ei tunnista taimede närvisüsteemi olemasolu.

Õigeks võib lugeda ka vastuse: ebateadusliku maailmavaatega vegan usub pigem internetist leitud infot kui teaduspõhist meditsiini; usub, et veganlus on parim eluviis ka lastele / on vaktsiinide/B₁₂-vitamiini vastu / usub vandenõuteooriaid.

Maryliis Teinfeldt sarnaneb stereotüübiga, sest ta

- 1) ostab/tarbib veganitooteid;
- 2) sööb täistaimset toitu;
- 3) usub, et veganlus on parem/eetilisem eluviis.

Maryliis Teinfeldt ei sarnane stereotüübiga, sest ta

- 1) ei lase ennast eksitada pelgalt veganimärgisest, vaid kontrollib, mida ostab;
- 2) mõtleb ökoloogilisele jalajäljele / saab aru, et ka veganitooted võivad olla ebaeetilised, sest on pakendatud ja toodud kaugetest riikidest;
- 3) ei mõju radikaalse veganina.

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 6 õiget osist: Niineste teksti põhjal on esitatud 4 stereotüüpse vegani tunnust ning on välja toodud, mille poolest Teinfeldt sellele stereotüübile vastab ja mille poolest ei vasta); järeldused/põhjendused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 4–5 õiget osist, nt Niineste teksti põhjal on esitatud 2–3 stereotüüpse vegani tunnust ning on välja toodud, mille poolest Teinfeldt sellele stereotüübile vastab ja mille poolest ei vasta / Niineste teksti põhjal on esitatud 4 stereotüüpse vegani tunnust ning on välja toodud kas sarnasus või erinevus vm); järeldused/põhjendused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: vastuses on 3 õiget osist, nt Niineste teksti põhjal on esitatud 2 stereotüüpse vegani tunnust ning on välja toodud kas erinevus või sarnasus vm); enamik järeldusi/põhjendusi tuleneb alustekstidest; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (vastuses on 1–2 õiget osist, nt Niineste teksti põhjal on esitatud 1–2 stereotüüpse vegani tunnust, kuid sarnasusi ega erinevusi pole välja toodud vm; suurem osa vastusest ei tugine alustekstidele; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekste on ulatuslikult ümber kirjutatud ja neid pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

VARIANT 4

1. Too välja edukuse 3 näitajat Albert-László Barabási ja 3 näitajat Aet Annisti käsitluse põhjal (kokku 6 näitajat). (10 punkti)

Võimalikud vastused

Albert-László Barabási käsitluse põhjal on edukuse näitajad

- 1) elus läbilöömine / hästi toimetulemine;
- 2) omal alal parima saavutamine / teistest parem tulemus / rekordite saavutamine / teadustöödele viitamine / auhinna saavutamine vms;
- 3) eesmärgi saavutamine;
- 4) positsioon;
- 5) tuntus / tunnustatus / kuulsaks saamine / ajakirjanduses kajastamine;
- 6) karjääriredelil tõusmine;
- 7) materiaalne kindlustatus, nt sponsorilepingud.

Aet Annisti käsitluse põhjal on edukuse näitajad

- 1) ühiskonnas üksikisikuna hakkamasaamine;
- 2) tugevad sotsiaalsed suhted / sotsiaalne kapital;
- 3) (kõrge) positsioon ühiskonnas;
- 4) raskustest väljapääsemine;
- 5) majanduslik toimetulek / materiaalne heaolu / raha.

Hindamiskriteeriumid

8 p – vastus on täpne ja põhjalik (kummagi teadlase käsitluse põhjal on välja toodud edukuse 3 näitajat, kokku 6 näitajat); selgitused/järelused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (kummagi teadlase käsitluse põhjal välja toodud edukuse näitajad, kokku 4–5 näitajat); selgitused/järelused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

4 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: ühe teadlase käsitluse põhjal on toodud 3 näitajat / on toodud kummagi teadlase käsitluse põhjal kokku 3 näitajat); enamik selgitusi/järelusi tuleneb alustekstidest; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista vastuse sisust arusaamist.

2 p – üle poole ülesandest on lahendamata (on toodud edukuse 1–2 näitajat); suurem osa vastusest ei tugine alustekstidele; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekste on ulatuslikult ümber kirjutatud ja neid pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

2. Mida saab Albert-László Barabási ja Aet Annisti seisukohtade põhjal inimene ise edu saavutamiseks teha? Too kummaltki välja 2 võimalust (kokku 4 võimalust). Esita kummagi teadlase käsitletud edusaavutamise võimaluste ühine joon. (15 punkti)

Võimalikud vastused

Albert-László Barabási järgi saab inimene ise

- 1) valida tutvusringkonda / liikuda õiges seltskonnas;
- 2) püüda olla teistest parem/meeldejäavam (nt lasta end intervjuuerida viimasena);
- 3) olla produktiivne/aktiivne;
- 4) jätta endast hea mulje;
- 5) mitte alla anda;
- 6) olla järjepidev ja töökas;

- 7) olla algatusvõimeline;
- 8) panna kokku hästi toimiv meeskond.

Aet Annisti järgi saab inimene ise

- 1) koguda sotsiaalset kapitali;
- 2) olla mobiilne;
- 3) koguda sümboolset kapitali;
- 4) uskuda iseendasse;
- 5) teha koostööd;
- 6) olla motiveeritud.

Mõlema teadlase käsitletud edusaavutamise võimaluste ühine joon on

- 1) sotsiaalse kapitali kogumine / sotsiaalsete suhete loomise võime;
- 2) motiveeritus/aktiivsus;
- 3) koostööoskus;
- 4) oskus luua paremat tutvusringkonda.

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 5 õiget osist: on välja toodud 4 võimalust, mida saab inimene ise edu saavutamiseks teha (2 Barabási ja 2 Annisti järgi), ning on esitatud kummagi teadlase käsitletud edusaavutamise võimaluste ühine joon); selgitused, põhjendused, järeldused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 4 õiget osist: on välja toodud 3 võimalust (ühe teadlase järgi 1, teise järgi 2 võimalust), mida saab inimene ise edu saavutamiseks teha, ning on esitatud kummagi teadlase käsitletud edusaavutamise võimaluste ühine joon vm); selgitused, põhjendused, järeldused tulenevad alustekstidest; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: on välja toodud 2 võimalust, mida saab inimene ise edu saavutamiseks teha (1 Barabási ja 1 Annisti järgi), ning on esitatud kummagi teadlase käsitletud edusaavutamise võimaluste ühine joon / on välja toodud 3 võimalust (ühe teadlase järgi 1, teise järgi 2 võimalust), mida saab inimene ise edu saavutamiseks teha, kuid edusaavutamise võimaluste ühine joon on esitamata vm); enamik selgitusi, põhjendusi, järeldusi tuleneb alustekstidest; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista vastuse sisust arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (on toodud 1–2 võimalust, kuid kummagi teadlase käsitletud edusaavutamise võimaluste ühine joon on esitamata vm); suurem osa vastusest ei tugine alustekstidele; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.

3. Too välja 2 põhjust, miks võib Aet Annisti arvates edukultusega kaasneda ühiskonna kihistumine. Mis tema hinnangul aitaks, et ühiskond oleks vähem kihistunud ja lõhestunud? Nimeta 4 abinõu. (15 punkti)

Võimalikud vastused

Aet Annisti arvates võib edukultusega kaasneda ühiskonna kihistumine järgmistel põhjustel:

- 1) inimestel on erinev sotsiaalne kapital / maapiirkondade elanikel on vähem võimalusi leida sobivat tööd;
- 2) inimesed suhtuvad üksteisesse põlgusega või hierarhiate tasandilt;
- 3) rõhutatakse pidevalt vajadust olla edukas;
- 4) jäetakse vähem edukad inimesed tagaplaanile;
- 5) lapsed õpivad eri tasemel koolides;

- 6) edukultus suurendab emigratsiooni, mis võib omakorda põhjustada kihistumist.

Abinõud, mis aitaksid kihistumist ja lõhestumist vähendada:

- 1) ei tohi üksnes rõhutada edukust / ei tohi julgustada ainult kõige edukamat;
- 2) tuleks rohkem motiveerida kõiki inimesi / ka keskmist inimest;
- 3) tuleks rõhutada kõigi inimeste väärtuslikkust;
- 4) tuleks rõhutada suutlikkust toimida koos / tuleks toetada üksteist / tuleks luua vastastikustest väikestest positiivsetest žestidest koosnevat ühiskonda;
- 5) tuleks rohkem tähelepanu pöörata elu sotsiaalsele poolele;
- 6) ei tohi üksteisesse suhtuda põlgusega ega hierarhiate tasandilt.

Hindamiskriteeriumid

13 p – vastus on täpne ja põhjalik (vastuses on 6 õiget osist: on toodud 2 põhjust, miks võib edukultusega kaasneda ühiskonna kihistumine, ja esile toodud 4 abinõu, mis aitaks, et ühiskond oleks vähem kihistunud ja lõhestunud); selgitused, põhjendused, järeldused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

9 p – vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuses on 4–5 õiget osist, nt on toodud 2 põhjust, miks võib edukultusega kaasneda ühiskonna kihistumine, ja esile toodud 2–3 abinõu, mis aitaks, et ühiskond oleks vähem kihistunud ja lõhestunud / on toodud 1 põhjus ja 3–4 abinõu vm); selgitused, põhjendused, järeldused tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.

6 p – vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool: on toodud 1 põhjus ja 2 abinõu / on toodud ainult 3 abinõu, kihistumise põhjused on välja toomata vm); enamik selgitusi, põhjendusi, järeldusi tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista vastuse sisust arusaamist.

3 p – üle poole ülesandest on lahendamata (on välja toodud ainult toodud 1–2 põhjust / on toodud 1–2 abinõu ja põhjused on puudu vm); suurem osa vastusest ei tugine alustekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.

0 p – vastus on vale või puudub.

Kui alustekst on ulatuslikult ümber kirjutatud ja seda pole korrektselt refereeritud või tsiteeritud, langetatakse ülesande tulemust ühe tasandi võrra.